

ओरुम्

ओ जय हंसनिर्वाणः

उपदेशामृत

स्वामी लक्ष्मणदजी विरचितः

(जिसको)

श्रीमती चंपाबाई ने छपवाय के प्रगट किया !

(रहीश डीसाकेम्प बनास कांठा)

१०८३२

१०००

वि० सं० १९९४

मु -०-०

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાશિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૦૮૩૨ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ (૩૫૬૨૧૧૫૮૮

વિષય ૬૩૫૨:૪ ૪૫૨

ओरुम्

धो जय हंसनिर्घाणः

उपदेशामृत

स्वामी लक्षानंदजी विरचितः

(जिसको)

श्रीमती चंपाबाई ने छपवाय के प्रगट किया !

(रहीश डीसाकेम्प बनास कांठा)

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ
અમદાવાદ
૧૯૪૨
ગુજરાતી કોપીરાઈટ-સંગ્રહ

૧૨૪ ૪૪૨ ! પ્રસ્તાવના !

શ્રી સદ્ગુરુ સ્વામી લક્ષ્મીનંદન ડીસા કેમ્પ પધાર્યા ત્યારે સ્વ હસ્તલિખિત પુસ્તકનું વ્યાખ્યાન કર્યું ! ત્યારે સર્વ સત્સગીઓએ કહ્યું સ્વામીજી, એ તો કાવ્ય અમોને બહુજ રસિક લાગે છે ત્યારે યંત્રમાં છપાવીને પ્રગટ કરી હોય, તો અમારા જેવા, જિજ્ઞાસુઓને બહુજ લલ થાય ! ત્યારે સ્વામીજીએ કહ્યું એ તો ઠીક વાત છે, માટે આજ કાલના સમયમાં નીતિ, ધર્મ તથા જ્ઞાનોપદેશ વિષય વિદ્વાન કવિ જનોના બહુજ અંશે બનાવેલા છે ! તેમના અભ્યાસ વડે પાઠકગણ ! પરમ શાન્તિ પ્રાપ્ત કરી શકે છે, એમની આપણે શી ચિન્તા ! ત્યારે શ્રીમતી ચંપાબાઈએ કહ્યું ! નહીં નહીં ! સ્વામીજી આવું તો નજ બને, કારણ ! આપ જેવા સંત મહાત્માઓએ આવા નીતિ, ધર્મ તથા જ્ઞાનોપદેશનું દિવસોદિવસ પ્રચાર ન કર્યું હોત તો, આજ આ ભારતવર્ષમાં હિંદુધર્મનું નામનિશાન પણ જેવામાં આવત નહીં ! તે માટે આપશ્રી, એ લઘુ પુસ્તિકા છપાવો ! અગર તેનું લાગતું ખર્ચ ભરવા માટે હું તૈયાર છું ! એવી રીતે. મુ. ડીસા કેમ્પ બનાસ ! જિ. પાલનપુરના રહીશ બ્રહ્મકુમારી શ્રીમતી ચંપાબાઈના દ્રવ્ય સહાયતાથી (ઉપદેશામૃત) છપાવી પ્રગટ કરવામાં આવ્યું છે ! અંતઃપ્રિય પાઠકોને મારી પ્રાર્થના છે કે શ્રી સ્વામીજીના અમૃતમય કાવ્યબોધના ગુણુમાહી બનશો !

લી. સોમારામ વિદ્યાર્થી.

અમદાવાદ.

। स्वामी नक्षानंदजी ।

उपदेशामृत

महेश्वर नमस्कृत्य शैलजागण नायकम् ।

शुद्धं च परमात्मानं भजे संसार तारणम् ॥

छंदः छंदः

(१)

अंद्रप्रभा मुष्ण लामिनि सुन्दर, अनु लुल लग लंणी परी है,
देव वधु नित गान करे सप्प, मन्दिर रागसु रंग बरी है.
राज समाज अरे कर जेरत, जप्पल ते सुर राज डरी है,
काह बयो धतनें जुमिले लक्ष, जे जगदीश बज्जे न डरी है.

(२)

देह सङ्ग जु सुन्दर लूषण, अंग सु अंग अनुप धरी है,
तैसहि लामिनि सुन्दर आनन, देष्प रती मन मोह परी है.
किं करि किं कर साहर सेवत, सम्पत लौन अनेक बरी है,
काह बयो धतनें जुमिले लक्ष, जे जगदीश बज्जे न डरी है.

(३)

आलस भे वय बाल गर्ध पुनि, आलस योवन राज गमायो,
आलस भे दिन रैन बिहारि जु, आलस भे हरि नाम न गायो.
आलस भे छमरा जु गध सप्प, आलस त्याग न ईश्वर ध्यायो,
लक्ष कहे नर देह धरी, अप्प आलस त्यागन के दिन आयो.

(४)

कुठ छी भूठ बरी नर पाभर, राम रमा पति नाम बुलानो,
भात पिता सुत नारी सहोदर, देष्प प्रपंच तु कथो लखानो.

લાલ અમોલ લુટાય હઈ નર, હોંસિલ એક કિયો નહિ આનો,
લક્ષ કહે અક્ષોસ અહે મમ, દેહ અમોલ કા તોલ ન બનો.

(૫)

યોવન કે દિન બીત ચલે અય, છાય જરા જખ શીશ તું મારે,
માતરુ તાતરુ સાથિ સહોદર, દેખ સ્વાર્થ હીન સિધારે.
સંત સદા ઉપદેશ સુનાવત કયોં, નહિ ચેતત મૂઠ ગિવારે,
લક્ષ કહે નર દેહ મિલિ અખ, નાવ કરો ભવસાગર પારે.

(૬)

સુન્દર દેહ હઈ જિન ઐસહિ, તા હરિકે ગુન કયોં નહિ ગાવે,
બદિન બોલ કિયે ગર્ભમેં નર, વા દિન કો કસ બાન જીલાવે.
સંગત સંત સુધા રસ કે સમ, ભોગ હલાહલ કયોં ફલ ખાવે,
લક્ષ કહે સત માન શિક્ષા મમ, એસહિ દેહ પુનાકિત પાવે.

(૭)

કામિનિ સંગ ભયો નર કામિન, દામિનિ રૂપ નહીં જગ બનેં,
ગાગર કીસ પર્યો જિમ ફંદન, બંધન નાહીજી બંધન માને.
આપન રૂપ લખે નહી પામર, કાલ ખડા શિર સંકન આનેં,
લક્ષ કહે સત માન શિક્ષા નર, સંત તુઝે સમઝાવત છાને.

(૮)

યે દિલ મેં દિલદાર બસે હરી, કયોં નહિ ખોજ કરે દિલ અંદર,
ફાસ ગયો વિષયા સુખ મૂરખ, મૂઠ ભરી જિમ ગાગર બંદર.
લક્ષ કહે દેહ બલ પર્યો શઠ, હોય ગઈ ગતિ સાંપ ચચુંદર,
જો જગદીશ જપે પ્રભુ પાવન, પાર કરે મન મોહન સુન્દર.

(૯)

જગ મુસાફિર સોય રહ્યા કિમ, કાલ કરૂર ફિરે તુઝ નેરે,
કી જગ મેં મગ ભૂલ ગયો નર, કી શિર આગમ ચક્રર તેરે,
હો હોશિયાર ચલો મગ ભીતર, આગઈ નીંદ તખી ઠગ હે રે,
લક્ષ કહે અખ ચેત તું મૂરખ, સત્ય કહૂં પક્ષ પાતન મેરે.

૧૦

સવૈયા છંદ

સરિતા ઢિંગ તીર પે દ્રુમખડી, ઝપાટ સરયુ દઈ કે દઈ હૈ,
ઘડિયાલ પરી સુઈ ધુમ રહી, ખાંડ કી ટેમ બઈ કે બઈ હૈ.
ખંડુક કી કલ ખેચ લઈ તખ, ગોલી નિશાન ગમ કે ગઈ હૈ,
તૈસહી કાલ અચાનક સુન્દર, દેહયે લક્ષ લઈ કે લઈ હૈ.

(૧૧)

ઝુલના છંદ

કમલા પતિ કો ગુન ગાન કરો, નહીં ઓરન કો ગુન ગાવનોજ,
સત સંગ જુઠું પ્રવાહ ચલે, નહિ આન સલિલ નહાવનોજ,
હરિ નામ સુધા રસ પાન કીજે, નવિષે જુ હલાહલ ખાવનોજ,
શુદ્ધ ખૈઠ ઈકંત વિચાર કીજે, નહિ ઝુઠ ગપટ ચલાવનોજ.

(૧૨)

માલતી છંદ

બજો હરિ નામ સરે સખ કામ, યહી જગસાર સુનો નરનાર,
ધરો હરિ ધ્યાન તજો અભિમાન, યહી જગસાર સુનો નરનાર.
કરો સત સંગ શ્રદ્ધાય ઉમંગ, યહી જગસાર સુનો નરનાર,
અહો ગુરૂ ટેક ધરો સુવિવેક, યહી જગસાર સુનો નરનાર.

(૧૩)

મનોહર છંદ

પાયો હૈ મનુષ દેહ, આયો અવસર એહ,
 રસ રામ નામ લેહ, કાય કો ભૂલાય હૈ.
 સંસાર કો સુખ કેસો, દામિનિ દમક જૈસો,
 તાકે માંહી નર એસો, ફળુલ પૂલાય હૈ.
 ગુન જગદીશ ગાન તજ જગે કે તોફાન.
 પુર્વ કો આન જાન, લાલ કયોં છુટાય હૈ,
 લક્ષ્મીનંદ કહે નર' હરિ કો ભજન કર.
 તીર લગી નાવઅખ' કાય કો કુખાય હૈ.

૧૪

અહો પરદેશી પ્યારે' અસલ વતન છોડ.
 ઈન દેશ માંહી અખ' બનજ કો આયો હૈ,
 ઠગન કી નગરી મે' દેખ તુતો પ્રાસિ ગયો.
 હાં સિલન કિયો ધન' ગાંઠ કો ગમાયો હૈ,
 અજ હુ વિચાર તેરે' દિલ મેં ન હોવત હૈ.
 દગાખાળ માહિંસખ' માલ કો છુટાયો હૈ!
 કહે લક્ષ્મીનંદ એસી પુંજ પાએ હારિ ગયો.
 સયાને કીખાત કુળી, મૂરખ કહાયો હૈ.

(૧૫)

કરલે સુકૃત કહું, આયો અવસર એહ હૈ,
 ગયો અવસર ચુક, ફિરે પછ તાયગો.
 દેખરે દિવાને નર, ખાપે દાદે જસે ગયે,

તેસી ગતી તેરી જખ, કાલ નેરો આયગો.
પાયો હૈ હીરો અમોલ, કાહે ખોત કૈડી તોલ,
મુખ હરિ નામ ખોલ, નાહિ દુખ પાયગો.
લક્ષાનંદ કહે યાર, ઉપદેશ ઉરધાર,
હોય જલયાન પાર. ના તો કાલ ખાયગો.

(૧૬)

વિદ્યા તપો દાન જહિ, સુશીલ સુધર્મ નાહિ,
વેતો નર જગ માહી પશુ જ્યો પ્રમાનિયે.
અહો ! પ્રિય સખામોરા, કહનાન બને તોરા.
મનુષ્ય સે અધિક વે, પશુ જગ જાનિયે,
ખાધન કી ખાલ યોગી તપિનકે મનખસે.
મૃગન કી ખાલ બહૂ મુનિ મન માનિયે,
કહત હૈ લક્ષાનંદ ભગવાન ભજે બિન.
નર તેરી ખાલ કહો, ધાન કામ આનિયે,

(૧૭)

રમણી કે રાગ માહિ, ગાફિલ કયોં હોય રહ્યો.
એક દિન જાવનો વિચારી, ઉર જોયરે,
મત મગરૂર નર, જાવનો જરૂર તો કું.
આઈ બેર જગ અખ, હુશિયાર હોય રે,
પ્રમાણિક અંથ ન મેં, સુનત હૈ એસી ગાથા.
પ્રિય વૃત પ્રથુ જૈસે, ચલે ગયે વોય રે,
લક્ષાનંદ કહે જરા ઉરમેં વીચાર યાર.
તેરી મેરી ગિનતીકી ખાત નહીં ઠાયરે'

(૧૮)

કર સત સંગ નર, આયો શુભ અવસર.
 ટિકિટ રહે ગી કર, ગાડી છુટ જયગી,
 ગાયલે ગોવિંદ નામ, કરલે સુકૃત કામ.
 માત પીતુ સુત વામ, અંત નહીં આયગી,
 કાહે ભયો દેખ રાજી, સંસાર સિને માખાજી.
 કાયમકી હે રિવાજી, દેખત દુરાયગી.
 લક્ષ્મીનંદ માન મોર, શીરપર કાલ શોર,
 ફીર કહા ચલે જોર, ઘેર ખીત જયગી.

(૧૯)

પ્રાણી સત સંગ કર, સુકૃતકે પંથ પર,
 સત શિક્ષા મેરી ઉર, આન આન આન રે
 ભોગન કી આશા છોડ, વિષયનતે મન મોડ,
 શ્રેય પંથ ખીચઃ જોડ તાનતાન તાન રે.
 તજ મોહ મદ માન, ક્રોધ કુમતી અજ્ઞાન
 જગદીસ ભગવાન, જન જન જન રે,
 તોડ અવિધા કી પાશ, ખન જગ સેં ઉદાસ.
 કહે લક્ષ્મીનંદ ખાસ, માન માન માન રે,

(૨૦)

સંસારકે માહિં સુખ, વિવિધ પ્રકાર ભરે.
 સંતોષન પરે સુખ, ચોર કાઉ જનિયે.
 વિધાજસો ધન નાહી, શુદ્ધિ જસો બલ નાહી,

શાંત્ય જસો તપ ઢાઉ, વેદ મેં ન ગાનીયે.
પરકાશ જ્ઞાન સોન, રસ રામ નામ સોન,
કામ સોન વૈરી ઢાઉ, પરમ પ્રમાનીયે.
ગુરુ જસો દેવ ઢાઉ, જગ મેં ન દેખિયત,
લક્ષ્મીનંદ નાવ સત સંગન સમાનીયે.

(૨૧)

કુરી જન લોક લજ વાન ઢો સિથીલ કહે,
પવિત્ર પાખંડી સૂર, નીર્દર્ઢ લખાયો હે.
દંભી વ્રત ધારિન ઢો, ખસી પ્રજા ચારીન ઢો,
મૂઠ મોન વારિન ઢો, પ્રિય દિન ગાયો હે.
વજ્રા ઢો વાતુલ કહે, શાંત ઢો આલસી લહે,
સુધે ઢો મૂરખ કમી, કાદર કહાયો હૈ.
લક્ષ એસો ગુન નાહી, દીસે ગુનવાન માહી,
કુરિજન કુષ્ટ જાહી, દોષ ન લગાયો હે.

(૨૨)

* કુંડલિયા છંદ *

નૈયા ચઢ સત સંગ કી, હો જ લવ જલ પાર,
ઉતમ એ તનુ પાય કે, ગાફિલ હો મત હાર.
ગાફિલ હો મત હાર તોડ અવિદ્યા કી ગાગર,
ખડે રાજ મહારાજ, કુખ ગયે ભવજલ સાગર.
કહે જન લક્ષ્મીનંદ, તાકત કયા તેરી લૈયા,
જો આહે કહ્યાણુ ખૈઠ, સત સંગ કી નૈયા.

(૨૩)

પ્રીત તોડ સંસાર સેં, કર સંતન ઠો સંગ,
જીવન મિથ્યા જનકે, ધાર લક્ષિ ઠો અંગ.
ધાર લક્ષિ ઠો અંગ, રંગશ્રદ્ધા ઠો લગાઈએ,
પ્રેમ નાવ પર બૈઠ, નૈયા ઠો પાર લે જઈએ.
લક્ષા નદં ગુરૂ પાસ, સીખ લે લજન કી રીત,
કર સંતન ઠો સંગ, તોડ સંસારસે પ્રીત.

(૨૪)

સાધુ સંગ પતંગ સમ, કરૈ જ્ઞાન ઉજાર,
ઉત્તમ બોધ બતાય કે, કરૈ જી ભવ જલ પાર.
કરૈ જી ભવ જલપાર, શાન્ત સ્વરૂપ લખાવે,
બેદ ભરમ ઠો છેદ, વેદ કી રાહ બતાવે.
કહે જન લક્ષાનંદ, જગત હૈ જલધિ અગાધ,
તિરનેં કી જો ચાહ; નિરંતર કર સંગ સાધુ.

(૨૫)

સાધુ સંગ પારસમણિ, કરૈ જો સ્પર્શ જય,
નામ રૂપ પલટાય કે, આપન તૈસો બનાય.
આપન તૈસો બનાય, લગાવે સુન્દર રંગા,
કર્મ જલ ઠો છેદ, કરૈ જ્યો પાવન ગંગા.
કહે જન લક્ષાનંદ, અવિદ્યા કૃત જગ બાધ,
ચલા ચલી સખ ખેલ, અચલ હૈ સંગત સાધુ.

(૨૬)

સંગત કર ગુરૂ સંતકી, જીલ દેહ કા ભાન,
દુર મતિ દુર હટાય દે, જોનિજ ચાહે કલ્યાન.
જો નિજ ચાહે કલ્યાન, છોડ અપની ચતુરાઈ,
ગુરૂ ખતાવે રાહ, ચલો ઉસી રાહ પે ભાઈ.
કહે જન લક્ષ્મીનંદ, બૈઠિયે ભક્તિ પંગત,
જો ચાહે કલ્યાન, સંત ગુરૂ કી કર સંગત.

(૨૭)

ખાલી ઉમરા જાત હૈ, હરિ ભજન સે હીન,
ઉત્તમ એ તનુપાય કે, મત હો વિષયાધીન.
મત હો વિષયાધીન, વાસ જગમેં દો દિનકો,
સર્વ બુઠ હૈ જલ અંત મેં કાઉ ન કીનકો.
કહે જન લક્ષ્મીનંદ, હોત તન ઈક દિન લાલી,
હરિ ભજનસે હીન, જાત હૈ ઉમરા ખાલી.

(૨૮)

જૂતે પહરે જિસમ કે, ખાસા મલમલ પાટ,
કરત ઐસ આરામનિત, લેટન સુવર્ન ખાટ.
લેટન સુવર્ન ખાટ, ઠાટ બન્યો હૈ ભારી,
ખાતે હવા હમેશ સુંદર મહલ અટારી.
કહે જન લક્ષ્મીનંદ, અંતમેં કાઉન છુતે,
ખૂલ જય સખ ભાન, કાલ કે પડે જખ જુતે.

(૨૯)

ધ્યારે દેખ વિચારકે, સખ મતલબ કે ચાર,
અપને સ્વાર્થ કે લિયે, પ્રીતમ કરતે ધ્યાર,
પ્રીતમ કરતે ધ્યાર, માત પિતુ બામિનિ બાધ,
પરમાર્થ નહી લેશ, સ્વાર્થ કી બની સગાધ,
કહે જન લક્ષાનંદ, આશ તજ હો જગ ન્યારે,
સખ મતલબ કે ચાર, દેખ લે દિલમે ધ્યારે.

(૩૦)

અંધા કાહે હો ગયા, મોહ જલ કે પ્રંદ,
શૂલ રૂપ સંસારમે, કયોં માનેં આનંદ.
કયોં માનેં આનંદ, જન જગદીશ મુરારી,
યહી બડા હે સાર, શ્રુતિ સંત કહે પ્રકારી.
કહે જન લક્ષા નંદ, કીર જ્યોં કૈસે અંધા,
મોહ જલ કે પ્રંદ, હો ગયા કાહે અંધા.

(૩૧)

મોહન સે મિલના તુઝે, એસી યુક્તિ ઠાન,
પકડ પંથ સત સંગે, છોડ દેહ અભિમાન.
છોડ દેહ અભિમાન, મૈતરી સખસે કીજ,
ધાર પ્રેમ હો અંગ લૌકિક ધ્યાન ન દીજ,
કહે જન લક્ષાનંદ, વાસના મન કી સોહન.
એસી યુક્તિ ઠાન, મિલે તખ તુઝે હો મોહન,

(૩૨)

હીરો આયો હાથ મેં, કયોં જીવે જગદીસ,
ફાસ ગયો મોહ ફંદ મેં, જૈસે ગાગર કીશ.
જૈસે ગાગર કીશ, ઈશ ઠા રૂપ ન બને,
બડી ગજબ કી ખાત જરાતું શંક ન આને.
કહે જન લક્ષ્મીનંદ, લેય સતસંગ સમીરો,
કાહે બત હે જીવ, નામ હરી સુંદર હીરો.

(૩૩)

જ્ઞાની સતગુરુ કી જિયે, બે ભક્તિ કી ચાહ,
કર શ્રદ્ધા ગુરુ સંતમેં, પકડ પ્રેમ કી રાહ.
પકડ પ્રેમ કી રાહ, કર્મ ઉપાસન કીજ,
આચાર્ય ઉપદેશ, તાહી ઠા દૃઢ કર લીજ.
ઈનકર્મોસે હીન, ભક્તિ નહિ બડી તોફાની,
બે ચાહે કલ્યાણ, કીજીએ સત ગુરુ જ્ઞાની,

(૩૪)

જૂપ માંસ મધુપાન જી, હિંસા ચોરી વામ,
ઈન વ્યસન સેં બાયનોં, યહી મનુષ ઠા કામ.
યહી મનુષઠા કામ, ઇશ્વર કી ભક્તિ કીજ,
નિત પ્રતિ સત સંગ, ધર્મ કે અંગ ધરી જ,
કહે જન લક્ષ્મીનંદ, યહી હે વેદ કી વાની.
ત્યાગ સંગ્રહસે હીન, મનુષ્ય કી જીઠ કહાની.

(૩૫)

સાગર મેં ડુબકી દઈ, મુક્તા કરે કાજ,
મુક્તા કર લાગે નહી, અપના જન અભાગ.
અપના જન અભાગ, મિલે ન ઉદ્ધવી હીરા,
કરે ઢાટી ઉપાય નિશિદ્ધિન સોધત નીરા.
કહે જન લક્ષ્મીનંદ, સુનોજી સજન નાગર,
હીરા ન આવે હાથ, દોષ કાઢે કહે સાગર.

(૩૬)

પાની લેય ગુલાબ ઢા, સાયૂનખશયૂ દાર,
ઢાયલોં ઢા ભિગોય ક, ધોવે સો સો ખાર.
ધોવે સો સો ખાર, સાફ કબહૂ ના હોવે,
મહિનત પરે જી માથ, ગાંઠ ઢા સાયૂ ખોવે.
મૂરખ ત્યોં ઉપદેશ, કહે લક્ષ્મીનંદ ખાની,
ઢાયલા હોય ન સાફ, ખિગારે સોમન પાની.

[૩૭]

અજ્ઞાન પેય મેં પર ગયા, બ્રહ્મ કહે મેં જીવ
જ્યોં સિંહ સંસ્કાર તે, ભયા ગધા ધો ખીવ.
ભયા ગધા ધો ખીવ, રૂપ જનિ આપન જોવે,
હો ગયા હરી અનાથ રજત કે કપડે ઢોવે.
કહે જન લક્ષ્મીનંદ, જડતાતે જીવ્યો ભાન;
બ્રહ્મ કહે મેં જીવ, પર્યો હૈ પેય અજ્ઞાન,

(૩૯)

જ્ઞાની કી ગતિ ઔર હૈ બની કછુ ન બય
બ્રહ્માનંદ કી મોજ મેં, આઠો પહર સદાય,
આઠો પહર સદાય, જગત સેં હંસે બોલે.

જાને સ્વપ્ન સમાન, અંતર જુ રહે અડોલે.
તાકે મન કીબાત, બન હૈ કે સે અબની,
લક્ષ્માનંદ ગંભીર અલોકિક હૈ ગતી જ્ઞાનિ.

(૩૯)

હોન હાર બલવાન હૈ મિટતી નહી કદાય,
રામ કૃષ્ણ ભગવાન કે, બની જુ શિર પર આય
બની જુશિર પર આય, રધુવર બન કો સિધારે.

કૃષ્ણ મરે વેતીર, શાપ દુરવાસા ઉચારે,
કહે જન લક્ષ્માનંદ, સત્ય હૈ ખાત હમારી.
મિટતી નહી કદાય પ્રબલ હૈ હોને હારી,

(૪૦)

હોહા છંદ

પાયા જન્મ અમોલ હૈ, ગાફિલ હો મત હાર.
ફિર અવસર યે નામીલે, કોટી યતન હાજર,

(૪૧)

સરાય મેં કયું સો રહા, જગ મુસાફિર ચેત.
મોહ નીંદ કો ત્યાગ દે, ચિડિયાં ખા રહી ખેત,
બનાહૈ રહના નહી, કાયમ નહી ઠિકાના,
એસા નિશ્ચય ધાર કે, કર સત સંગ દિવાના.

(૪૨)

ભવ સાગર કી ધાર મેં, દુઃખ રહી હૈ નૈયા,
તો કું જના પાર હૈ, તો કર સત સંગ લૈયા

(૪૩)

હરી ભજન લવલીન હો, મિથ્યા જગ ઠો જન
શ્રદ્ધા કર ગુરૂ સંત મેં, જો નિજ આહે કહ્યાણુ.

(૪૪)

ભક્તિકા અધીકાર હૈ ઉંચ નીચ નર વામ,
રામ કથા મેં યું કહા, ગીતા મેં ધન શ્યામ.

(૪૫)

પુરુષાર્થ બલવાન હૈ. કરતે રહો સદાય,
લધુ પંછી પુરુષાર્થ સેં, સાગર દિયો સુકાય.

(૪૬)

સુકૃત કરના સો કરલો, ઈસ જનમ મેં આય
અબ જો ચુકે દાવ ઠો, પીછે બહુ પછતાય.

(૪૮)

જન્મ મરણ લયના ટરે, હોય ન દુઃખ ઠો અંત;
ખેદ પારજી હોત તબ, જ્ઞાની મીલે ગુરૂ સંત.

(૪૯)

બાર બારમેં કયા કહું, છોડ કર્મ નર મંદ,
કાલ બલી શીર ઉપર તેરે, ગર્જત લક્ષાનંદ.

(૫૦)

જના હૈ રહના નહી, કર ખ્યારે સત સંગ,
પલ પલ આયુ જત હૈ, જૈસે તોય તરંગ.

(૫૧)

આહે માલવે જવસે, આહે જય કાશમીર,
કાલ કપૂ છોડે નહીં કહા રંક રણધીર.

(૫૨)

ખડે વિચિત્ર રાજ થે ખુબ લડાતે ખ્યાલ,
કાલ ગતી એસી કરી, જૈસે મેંડક બ્યાલ.

(૫૩)

ખાલ જય હ ખ્યાલ મેં, યોવન કામ કે શોર,
વૃદ્ધ મેં માલા કર ગહો. આહે ખાટો ડોર.

(૫૪)

દયા પ્રેમ ભક્તિ તખી, જખીન લક્ષ્મી ખાઠ,
હરિ મંજરી તખ હીં રહે, જખ નહી આયો અષાઠ.

(૫૫)

રામ નામ રસ ના લીયો, કીયો ન સુકૃત કામ,
જગમેં જસ પાયો નહિ, ધિક હૈ લૌન હરામ.

(૫૬)

સ્વાર્થ કે સખ યાર હૈ, દિલમેં દેખ વિચાર,
લક્ષાનંદ ભગવાન ભજ, અવશય હોય ઉદ્ધાર.

(૫૭)

સોરઠા છંદ

સુન્દર પાયો દેહ, સુમિરન કર હરિ નામ કો;
ઝૂઠો હૈ જગ નેહ, શરતું લે ગુરુ શ્યામ કો.

(૫૮)

દો દિન કે મિજ માન, પંછી સખ પર દેશ કે,
મત કરના અભિમાન, કાયમ રહના હ નહી.

(૫૯)

જીવન કાયલી ફલ, સંગત કીજ સંતકી,
પરત ન પલકી કલ, આયુષ પાની ઝોસ કા.

(૬૦)

જો કરના સુખ કામ, તામે ઢીલ ન કીજયે,
પતા નહી પલ યામ, કલ કે દિન મેં કયા બને.

(૬૧)

બોલન મેં પ્રવીન, શ્રદ્ધા નહીં હરિ સંત મેં,
ઉપર અચ્છા ચીન, ભીતર પોલમ પોલ હૈ.

(૬૨)

ખૈયા ખૈચી છોડ, ઝુઠા ઝગડા મજબ્બ કા,
હરિ ભજન ચીત જોડ, યહિ પંથ કલ્યાણ કા.

(૬૩)

જો ચાહે કલ્યાણ પાટી પઢ, ગુરૂ જ્ઞાન કી,
હોય પાર જલયાન, ભવસાગર કી ધાર સેં.

(૬૪)

હરિ ભક્તિ નહી પ્રેમ, ધિક વહી નર નાર કો,
હરિ ભક્તિ ખીન પ્રેમ, હોય ન ભવ જલ પાર કો.

(૬૫)

માત પિતા સુત વામ, બન કી ચિડિયાં હૈ સખી,
કરલે સુકૃત કામ પ્રાતઃ કાલ ઉડ બચગી.

(૬૬)

રામ કૃષ્ણ ભગવાન, છોડ ચલે સંસાર કો,
લક્ષ્મીનાંદ અભિમાન, મત કર મૂરખ બાવરા.

(૬૭)

તોમર છંદ

શિર કાલ કાળહુ શોર, અખ માન લે નર મોર,
કુલ લોક કી તજ કાન, ધર માધવ ઉર ધ્યાન

(૬૮)

ભુજંગી છંદ

યહી ગેહ કૃપં પરે ક્યોં મરે, સખી ઝુઠ્યાજી અયાનં અરે,
સપ્તરી સયાનાતુ ધારે જખી, સખી કાજ તેરો સરેગો તખી.

(૬૯)

ત્રોટક છંદ

જિનકી હરિસે નહિ પ્રીત જરી; તિન માનવદેહ ધરી ન ધરી,
બલ કોટી ઉપાય કરે જુ મરે, હરિનામ બિના નર નાહિ તરે.

(૭૦)

ઝોતીદામ છંદ

પ્રપંચ તજે ન ભજે ન મુરાર, છુટે ન અયાન ઉપાય હજાર,
યહી સત શીખ હમાર જુ માન, રમાપતિ કો કર લે ગુન ગાન.

(૭૧)

ભુજંગ પ્રયાન છંદ

ભજે ક્યોં ન ગોવિંદ ગોપાલ સ્વામી,
વિષે ભોગ માહી ભયો અંધ કામી,
તજ આશ દૂજી ધરં ઈશ ધ્યાનં,
કરે સાય તેરી સદાવો સયાનં.

નારાયણ છંદ *

અજન રામ ના ભજ, ચલે ન શ્રેષ્ઠ ચાલ હૈ.
 ડરે ન કાલ વ્યાલ શેં, કરે તુફાન ખ્યાલ હૈ.
 બડે અમીર શૂર વીર. નાશ હોય બચ હૈ.
 ચલા ચઢી તમાસ. કાયમ નહી રહાય હૈ;

(૭૨)

દોહા—હંસ તત્વ ભક્તિ ગિરા. વીર સમ્પત પહિયાન;
 શ્રી ઉમેદ સ્વામી મયા, પૂર્ણ અંથ પ્રમાણ. ॥૧॥

ગુરૂ મહિમા વિષે ! મોહનદાસ કૃત ! કવિત છંદ !

નમો લક્ષ્મી નંદ સ્વામી, બાલ ત્યાગી નિષ્કામી ।
 કહા કહું નેક નામી, ઈશ અવતાર હૈ ॥
 બગે ભાગ હ હમારે, સિન્ધુ દેશ સેં પધારે ।
 ગુજરાત માંહિ ખોલા, બોધ કા બાબર હૈ ॥
 ખાસ વ્યસન છુડાય, રાહ ધર્મ કી બતાય ।
 અણ જીવો કો જગાય, ઝૂંસો હિં પ્રચાર હૈ ॥
 ગુરૂ લક્ષ્મીનંદ વર, મોહન પે મયા કર ।
 શિર પર કર ધર, કિયો ભવપાર હૈ ॥ ૧ ॥
 સ્વામી લક્ષ્મીનંદ કૃત ઉપદેશામૃત સમાપ્ત.
 હરિ ઓરૂં શાંતિ શાંતિ શાંતિ !

લધાનંદ ઉપદેશ તથા ઉપદેશામૃત મિશ્રનેકા પતાઃ
તીર્થ હંસ નિર્વાણુ આશ્રમ
શ્રુ. ટંડાબાન મહિમંદ જિ. થર પાઠકર
(સિન્ધ)

